

ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

ΑΠΟ ΤΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΣΤΙΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ
ΠΩΣ Η ΕΞΥΠΝΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΦΘΑΝΕΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ
ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΑ | 30 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2026

Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Περιβάλλον και τη Δράση για το Κλίμα (LIFE) στο πλαίσιο της συμφωνίας επιχορήγησης αριθ. 101120412.

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ 3ο ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ SMAFIN Expanded

Το τρίτο Διακρατικό Εργαστήριο του έργου SMAFIN Expanded, το οποίο διοργανώθηκε διαδικτυακά στις 30 Απριλίου 2026, επικεντρώθηκε σε μία κεντρική πρόκληση εφαρμογής στη χρηματοδότηση της ενεργειακής απόδοσης: **το χάσμα μεταξύ της διαθεσιμότητας χρηματοδοτικών εργαλείων και της πραγματικής υλοποίησης επενδύσεων.**

Σε ολόκληρη την Ευρώπη έχουν θεσπιστεί πολυάριθμα εργαλεία πολιτικής και χρηματοδοτικά σχήματα για τη στήριξη της ενεργειακής απόδοσης. **Ωστόσο, η μετατροπή αυτών των πλαισίων σε τραπεζικά ώριμα έργα και σε μετρήσιμες επενδυτικές ροές παραμένει διαρκής πρόκληση.**

Συγκεντρώνοντας φορείς χάραξης πολιτικής, χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, παράγοντες της αγοράς και τεχνικούς εμπειρογνώμονες από τη Βουλγαρία, την Κροατία, την Ελλάδα, τη Ρουμανία και τη Σλοβενία, το Εργαστήριο διερεύνησε πώς τα χρηματοδοτικά εργαλεία μεταβαίνουν από τον σχεδιασμό σε πραγματικές συναλλαγές και ποιες προϋποθέσεις απαιτούνται για την κλιμάκωση των επενδύσεων στις αγορές των Βαλκανίων και της Νότιας Ευρώπης.

ΓΙΑΤΙ ΟΙ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΣΥΝΕΧΙΖΟΥΝ ΝΑ ΑΠΟΤΥΓΧΑΝΟΥΝ ΠΑΡΑ ΤΗ ΔΙΑΘΕΣΙΜΟΤΗΤΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ

Τα χρηματοδοτικά εργαλεία από μόνα τους δεν εγγυώνται επενδυτικές ροές ούτε επιτυχή υλοποίηση έργων. Παρά την αυξανόμενη διαθεσιμότητα δημόσιων και ιδιωτικών χρηματοδοτικών σχημάτων σε ολόκληρη την Ευρώπη, σημαντικά εμπόδια εξακολουθούν να αποτρέπουν τη μετατροπή τους σε πραγματικά, τραπεζικά ώριμα και έργα με κλιμάκωση.

Προκλήσεις ανακύπτουν σε όλα τα στάδια της επενδυτικής διαδικασίας, συμπεριλαμβανομένων του σχεδιασμού πολιτικής, της προετοιμασίας έργων, της τεχνικής επικύρωσης, των διαδικασιών πιστοληπτικής αξιολόγησης, της ικανότητας υλοποίησης και της δημιουργίας ζήτησης. Σε πολλές περιπτώσεις, τα έργα αποτυγχάνουν πριν φτάσουν στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, λόγω ανεπαρκούς τεχνικής υποστήριξης, κατακερματισμένων δομών διακυβέρνησης και χαμηλού επιπέδου ωριμότητας έργων.

Η πρόκληση δεν είναι αποκλειστικά χρηματοοικονομική. Οι επενδύσεις ενεργειακής απόδοσης διαμορφώνονται από κανονιστικά πλαίσια, θεσμικό συντονισμό, εμπιστοσύνη της αγοράς, τεχνική ικανότητα και συμπεριφορικούς παράγοντες. Η κλιμάκωση των επενδύσεων απαιτεί ισχυρότερη ευθυγράμμιση μεταξύ χρηματοδοτικών μηχανισμών, δομών διακυβέρνησης και των πραγματικών συνθηκών εφαρμογής.

Μεταξύ των επαναλαμβανόμενων εμποδίων συγκαταλέγονται τα εξής:

- κατακερματισμένες ροές εργασιών,
- ανεπαρκείς μηχανισμοί ομαδοποίησης έργων,
- διοικητική και διαδικαστική πολυπλοκότητα,
- περιορισμένη επιχειρησιακή ικανότητα των ενδιάμεσων φορέων,
- και η διαμόρφωση ασταθών προσδοκιών στην αγορά, ως αποτέλεσμα των συχνών μεταβολών στα χρηματοδοτικά προγράμματα.

Εξακολουθούν να υφίστανται κενά εφαρμογής μεταξύ των φιλοδοξιών της Ευρωπαϊκής πολιτικής και της υλοποίησής τους σε εθνικό και τοπικό επίπεδο, ιδίως στους τομείς της οικιακής ενεργειακής απόδοσης και των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων.

ΟΙ ΔΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ

Η εκτεταμένη εξάρτηση από χρηματοδοτικά σχήματα 100% επιχορήγησης μπορεί να στρεβλώσει τις αγορές και να μειώσει τα κίνητρα συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα. Ταυτόχρονα, οι επιχορηγήσεις παραμένουν ουσιώδεις για τη στήριξη ευάλωτων ομάδων και την εκκίνηση της δραστηριότητας στην αγορά. Η επαναλαμβανόμενη εισαγωγή νέων προγραμμάτων επιχορηγήσεων αποδυναμώνει τη ζήτηση για χρηματοδοτικά εργαλεία και ενθαρρύνει τους δικαιούχους να αναβάλλουν επενδυτικές αποφάσεις εν αναμονή μελλοντικών επιδοτήσεων. Αυτό οδηγεί σε ασταθείς επενδυτικές ροές και υπονομεύει τη μακροπρόθεσμη εμπιστοσύνη της αγοράς.

Η εξάρτηση από επιχορηγήσεις επηρεάζει επίσης τη συμπεριφορά των επενδυτών. Σε πολλές περιπτώσεις, η ανακαίνιση δεν αξιολογείται πλέον ως μακροπρόθεσμη επένδυση που δημιουργεί εξοικονόμηση και αξία, αλλά ως ζήτημα δημόσιας ενίσχυσης.

Οι επιχορηγήσεις συνεχίζουν να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο όταν συνδυάζονται στρατηγικά με δάνεια, εγγυήσεις και μηχανισμούς επιμερισμού κινδύνου. Οι προσεγγίσεις συνδυαστικής χρηματοδότησης είναι αποτελεσματικότερες για τη στήριξη της βιώσιμης ανάπτυξης της αγοράς και την κινητοποίηση ιδιωτικών κεφαλαίων.

Μεταξύ των βασικών παρατηρήσεων περιλαμβάνονται τα εξής:

- οι επιχορηγήσεις θα πρέπει σταδιακά να λειτουργούν ως εργαλεία ενίσχυσης της αγοράς και όχι υποκατάστασής της,
- η διασφάλιση μακροπρόθεσμης προβλεψιμότητας της αγοράς αποτελεί κρίσιμη προϋπόθεση για την κλιμάκωση των επενδύσεων,
- τα χρηματοδοτικά πλαίσια απαιτούν μεγαλύτερη συνέπεια μεταξύ ευρωπαϊκών και εθνικών εργαλείων πολιτικής.

ΑΠΛΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΩΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΚΛΙΜΑΚΩΣΗΣ

Τα χρηματοδοτικά εργαλεία κλιμακώνονται μόνο όταν η εφαρμογή τους είναι απλή, λειτουργικά διαχειρίσιμη και κατανοητή σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς. Η διοικητική πολυπλοκότητα, οι κατακερματισμένες τεχνικές απαιτήσεις και η εκτεταμένη τεκμηρίωση δημιουργούν υψηλό κόστος συναλλαγών και επιβραδύνουν την υλοποίηση. Η απλούστευση είναι ιδιαίτερα σημαντική για τα νοικοκυριά και τις ΜΜΕ, όπου το μέγεθος των έργων είναι σχετικά μικρό και τα διοικητικά βάρη μπορούν εύκολα να καταστούν δυσανάλογα.

Οι τυποποιημένες μεθοδολογίες, τα εναρμονισμένα τεχνικά κριτήρια και οι απλοποιημένες διαδικασίες επικύρωσης μειώνουν την αντίληψη του κινδύνου και βελτιώνουν την αποδοχή από την αγορά. Για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, η λειτουργική απλότητα είναι ουσιαστικής σημασίας για την ενσωμάτωση της χρηματοδότησης της ενεργειακής απόδοσης στα βασικά τραπεζικά προϊόντα και στα ψηφιακά συστήματα δανειοδότησης.

Η τυποποίηση εκτείνεται πέραν των τεχνικών απαιτήσεων και περιλαμβάνει δομές διακυβέρνησης, διαδικασίες υλοποίησης και πρακτικές επικοινωνίας.

Στους βασικούς παράγοντες που συμβάλλουν στην επίτευξη αυτού του στόχου περιλαμβάνονται τα εξής:

- τυποποιημένες τεχνικές μεθοδολογίες,
- απλουστευμένες διαδικασίες πιστοληπτικής αξιολόγησης,
- εναρμονισμένες απαιτήσεις τεκμηρίωσης,
- δυνατότητα ψηφιακής πρόσβασης σε χρηματοδοτικά προϊόντα
- σαφήνεια ως προς τις λειτουργικές διαδικασίες για τράπεζες και δικαιούχους
- Οι Υπηρεσίες μίας Στάσης μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο όταν εντάσσονται σε ένα ευρύτερο οικοσύστημα ανακαινίσεων που περιλαμβάνει τεχνικούς εμπειρογνώμονες, χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, αναδόχους και δράσεις ευαισθητοποίησης.

ΚΥΡΙΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

- Η διαθεσιμότητα χρηματοδότησης από μόνη της δεν εγγυάται επιτυχή απορρόφηση από την αγορά ούτε επενδυτικές ροές με κλιμάκωση.
- Εμπόδια εντοπίζονται σε όλα τα στάδια της επενδυτικής αλυσίδας, συμπεριλαμβανομένης της προετοιμασίας έργων, της τεχνικής επάρκειας, της πιστοληπτικής αξιολόγησης, της διακυβέρνησης και της υλοποίησης.
- Η υπερβολική εξάρτηση από σχήματα επιχορηγήσεων μπορεί να υπονομεύσει τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα και να αποδυναμώσει τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη της αγοράς.
- Τα μοντέλα συνδυαστικής χρηματοδότησης που συνδυάζουν επιχορηγήσεις, δάνεια, εγγυήσεις και επιστροφές κεφαλαίου αναγνωρίστηκαν ως πιο βιώσιμες προσεγγίσεις για την κλιμάκωση των επενδύσεων.
- Η απλούστευση και η τυποποίηση είναι ουσιώδεις για τη μείωση του κόστους συναλλαγών και τη διευκόλυνση της απορρόφησης από την αγορά, ιδίως για τα νοικοκυριά και τις ΜΜΕ.
- Η τεχνική υποστήριξη αναγνωρίστηκε επανειλημμένα ως βασικός μηχανισμός διευκόλυνσης, συμπεριλαμβανομένων των Υπηρεσιών μίας Στάσης που λειτουργούν στο πλαίσιο ενός ευρύτερου οικοσυστήματος ανακαινίσεων με τεχνικούς, χρηματοπιστωτικούς και αγοραστικούς φορείς, υποστηριζόμενων από δράσεις εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης.
- Σταθερά και προβλέψιμα κανονιστικά πλαίσια είναι απαραίτητα για την οικοδόμηση μακροπρόθεσμης εμπιστοσύνης στην αγορά.
- Οι συμπεριφορικοί παράγοντες και η επενδυτική κουλτούρα επηρεάζουν σημαντικά τόσο τη ζήτηση για ανακαινίσεις όσο και την απορρόφηση χρηματοδοτικών εργαλείων.
- Η δημιουργία ζήτησης παραμένει εξίσου σημαντική με τη διαθεσιμότητα χρηματοδότησης.
- Απαιτείται ισχυρότερος συντονισμός μεταξύ δημόσιων αρχών, χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και ενδιάμεσων φορέων για τη δημιουργία ώριμων αλυσίδων έργων.
- Η αναπαραγωγή μεταξύ χωρών απαιτεί προσαρμογή στις τοπικές δομές διακυβέρνησης, τις θεσμικές πραγματικότητες και τις συνθήκες της αγοράς.
- Η χρηματοδότηση της ενεργειακής απόδοσης θα πρέπει ολόενα και περισσότερο να αντιμετωπίζεται τόσο ως χρηματοοικονομική όσο και ως πρόκληση διακυβέρνησης.

ΣΗΜΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΥΣ ΧΑΡΑΞΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΑ ΜΕΡΗ

Η χρηματοδότηση ενεργειακής απόδοσης αντιμετωπίζει επαναλαμβανόμενες προκλήσεις στις αγορές της Νότιας, Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Παρά τις διαφορές μεταξύ των εθνικών πλαισίων, παρόμοια διαρθρωτικά εμπόδια συνεχίζουν να επηρεάζουν την υλοποίηση και την κλιμάκωση των επενδύσεων.

Τα αποτελεσματικά χρηματοδοτικά πλαίσια εξαρτώνται όχι μόνο από τη διαθεσιμότητα χρηματοδότησης, αλλά και από συνεκτικό σχεδιασμό πολιτικής, θεσμική ικανότητα, τεχνική υποστήριξη και εμπιστοσύνη της αγοράς.

Οι σημαντικότερες επιπτώσεις για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και τα ενδιαφερόμενα μέρη περιλαμβάνουν τα εξής:

- η ανάγκη για πιο σταθερά και προβλέψιμα μακροπρόθεσμα χρηματοδοτικά πλαίσια,
- ισχυρότερη ευθυγράμμιση μεταξύ ευρωπαϊκών και εθνικών χρηματοδοτικών εργαλείων,
- μεγαλύτερη ενσωμάτωση της τεχνικής υποστήριξης στους χρηματοδοτικούς μηχανισμούς,
- και πιο λειτουργικά απλά χρηματοδοτικά προϊόντα για τα νοικοκυριά και τις ΜΜΕ.

Τα μελλοντικά χρηματοδοτικά πλαίσια θα χρειαστεί να ενσωματώνουν τους κλιματικούς στόχους σε ένα συνεκτικό πλαίσιο κοινωνικής ένταξης και επιχειρησιακής επάρκειας, εξισορροπώντας την κλίμακα των επενδύσεων με τη βιωσιμότητα της αγοράς και την ουσιαστική πρόσβαση ευάλωτων ομάδων.

Τα αποτελέσματα του 3ου Διακρατικού Εργαστηρίου SMAFIN Expanded συμβάλλουν στις εν εξελίξει ευρωπαϊκές συζητήσεις για προσεγγίσεις χρηματοδότησης της ενεργειακής απόδοσης με δυνατότητα ευρείας εφαρμογής και χωρίς αποκλεισμούς.

Συντελεστές του 3ου Διακρατικού Εργαστηρίου SMAFIN Expanded

- **Κική Παπαδοπούλου, ΚΑΠΕ – Συντονίστρια SMAFIN Expanded**
- **Adrien Bullier**, Policy Officer, CINEA
- **Αλίσ Κοροβέση, Διευθύνουσα Σύμβουλος, INZEB**
- **Kamelia Georgieva**, Senior Expert σε Διεθνή και Πιλοτικά Προγράμματα και Έργα, National Trust EcoFund
- **Dijana Bezjak**, Προϊσταμένη της Υπηρεσίας Χρηματοοικονομικών Μέσων, Υπουργείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και Ταμείων της ΕΕ, Δημοκρατία της Κροατίας
- **Ioana Voinescu**, Προϊσταμένη Τμήματος Βιωσιμότητας, Banca Comercială Română S.A.
- **Nicholas Stancioff**, Μέλος Διοικητικού Συμβουλίου του Οργανισμού Ενεργειακής Απόδοσης Κτιρίων της Λετονίας
- **Ελένη Γιώτη**, Πολιτικός Μηχανικός και Μηχανικός Μεταφορών, M.Sc., πρώην στέλεχος Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ)
- **Iva Petkova**, Διευθύντρια Τμήματος «Ανάπτυξη, Πράσινη Χρηματοδότηση και Επικοινωνία», Fund FLAG
- **Δέσποινα Κουζιώκα**, Head of Climate & Environmental Strategy Division, Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος